

Hovås Askims Båtklubb

I Hovås/Askim fanns under en period två båtklubbar: Askimsfjordens Båt Klubb (ABK) och Hovås Båt Klubb (HBK). ABK bildades 1939 och dess förste ordförande var Sven Toresson. Han efterträddes sedermera av Ragnar Myrén. Standerten var blåvit med bokstäverna ABK. När HBK bildades är ej känt men klubben nämns som medarrangör av kappsegling 1941. Ordförande var Gunnar Carlsson. Medlemmarna förde en tvätungad röd standert med vit kant och ett vitt H i mitten.

1951 beslutades att ABK och HBK skulle slås samman och kallas Hovås Askims Båt Klubb (HABK). Klubbens ändamål var enligt stadgarna "att främja båtsporten". Ordförande var Ragnar Myrén. I styrelsen satt dessutom Mats Stanner, Harald Myrén och Harry Malmsten. Gunnar Carlsson utsågs till hedersledamot. Som standert antogs enhälligt HBK:s röda tvätungade standert, som redan var inregistrerad och en känd signal för båthamnen i Hovås. Man lät även sy upp kavajmärken (bild 1). 1958 övertog Mats Stanner ordförandeskapet. 1967 valdes Gunnar Wållgren till ordförande och 1972 Christian Vinge. Han efterträddes 1976 av Lars Holmdahl, 1977 av Lennart Larsson, 1979 av Kurt Atthammar och 1980 av Lennart Eriksson. Klubbens siste ordförande var Lars Hartman som tillträdde 1996.

Bild 1. Kavajmärke för HABK.

Som tidigare beskrivits saknades länge bryggor för annat än grundgående båtar varför kölbåtar fick ligga på svaj (Pettersson, S. AHF 2014). Sjön kunde dock vara grov i viken och ankarplatsen allt annat än säker. Ett år på 1930-talet fann man efter en storm "alla båtarna 30 meter uppe på torra land". Sedan kommunen (ordförande Ivar Wiker) i slutet av 30-talet genom expropriering (marklösen 170.000 kronor) förvärvat ett markområde väster och söder om Parkfeltska villan inklusive Kvía, av Olle Olsson, Karl Jonsson och Byalaget, öppnades nya möjligheter.

Vintern 1940/1941 byggdes en 90 meter lång vågbrytare (blivande A-bryggan) för att ge sjölä. Materialet togs från berget intill och bygget underlättades av att vintern var osedvanligt kall med upp till en halv meter tjock is i viken. Härigenom kunde man tippa sprängstenen direkt i en i isen uppsågad ränna. Bygget bekostades delvis av kommunen delvis av medel insamlade från intresserade båtägare – enligt uppgift till stor del tack vare energiska insatser av Ragnar Myrén och Mats Stanner. Därefter skedde en successiv utbyggnad av bryggor (Pettersson, S. AHF, 2014). 1945 beslöt kommunen att ställa marken öster om hamnen till klubbarnas disposition för anläggandet av en ny upptagningsplats med slip. Eftersom vattendjupet var ringa fick slipen (rälsten kom från Långedraglinjen) göras 140 meter lång och slipvagnen vinschas både ut och in. Den elektriska vinschen, slipvagnen och mastkranen hade konstruerats av Harald Myrén som även var teknisk rådgivare till klubben. Verksamheten drevs ideellt av en slipkommitté inom klubbarna under ledning av Ragnar Myrén, tillika ekonomisk stöttepelare, och Harry Malmsten ("Slip Harry"). Den sistnämnde var kassör och arbetsledare vid upptagningar och sjösättningar. Förutom sitt vanliga arbete som trävaruhandlare lade han vår och höst oegennyttigt all fritid på slipen. Överhuvudtaget präglades klubbarna av entusiasm och ideellt arbete. Verksamheten finansierades till stor del med avgiftsbelagda sliptagningar (1950: 10 kr) och vinteruppställningsplatser. Däremot skötte kommunen huvudsakligen bryggorna men klubben

bidrog under flera år på 1950-talet med 1.000 kr/år för bryggor och muddring samt genom att kommunen fick disponera klubbens arbetspråm med pålkran (bild 2). Medlemsavgiften var 1951 10 kr för seniorer och 3 för juniorer men höjdes efter några år till 15 respektive 5.

I avsikt att få fram en billig grundgående båt för juniorer ritade Gunnar Wetterlund "Hovåsekan". Den var flatbottnad och hade centerbord. Den började seriebyggas 1949 (Wetterlundh, Per).

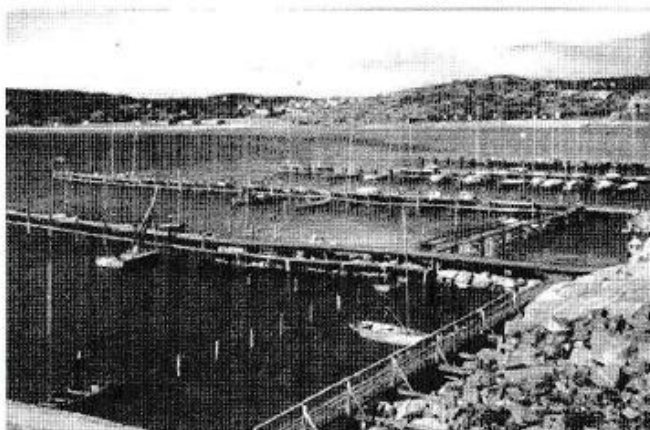

Bild 2. Klubbens arbetspråm med pålkran. I förgrunden ses två Hovåsekor

Aktiviteten i klubben ökade snabbt. Som mest hade den 375 medlemmar (1971). Ett år lottade man ut en GKSS-eka. Priserna till kappseglingarna täcktes delvis genom donationer.

Efter avknoppningen till kommunen av slipen och vinterförvaringarna (1966) sjönk intäkterna markant.

Kappsegling rönt tidigt ett stort intresse i Askimsviken. Redan 1931 förlade GKSS en första juniorkappsegling till Hovås.

Vinnare i pojkbåtsklassen var Stig Christoffersson med Josef Broberg som god tvåa. Även kosterbåtar, jullar och snipor deltog. Någon lokal båtklubb nämns ej i tidningsreferatet men eftersom Gunnar Carlsson vid den tiden var ordförande i GKSS (1928-1937 och 1943-1946) är det troligt att han bidragit till att seglingen förlades till Hovås.

Bild 3. Före stenpirens tillkomst skedde starten från berget söder därom. Bilden föreställer pojkbåtsstarten 1931. Obs att även snipor och jullar deltog. Göteborgs Handelstidning 1931-07-17

Båtsäsongen 1940 hade knappt hunnit starta då Länsstyrelsen tillsammans med Militärmyndigheten från och med den 3 juni på grund av det skärpta krigsläget utfärdade totalförbud för all båttrafik av nöjeskaraktär längs kusten söder om Fiskebäcksudde (dvs i hela Askims kommun), endast nyttotrafik med särskilt tillstånd/passerkort tilläts och då med stora begränsningar. Allt båtliv i Hovås förbjöds och de som ej hunnit få båten i sjön övervägde troligen att låta den ligga kvar på land. Totalförbudet varade dock bara några veckor varefter det åter blev möjligt att med särskilt tillstånd och med stora begränsningar segla i Askimsviken/-fjorden (bild 4).

Kommande båtsäsong (1941) hade restriktionerna ytterligare mjukats upp för bland annat vattnen närmast de stora öarna i väst (restriktionsområde: väster om en linje Rivö, Silludden, dvs nordöstra udden av Donsö, Havgalleskären, Tollebådan, Rödskär, Rättaren, Valö fyr). Det krävdes dock fortfarande att skepparen hade passersedel och att samtliga i besättningen hade passersedel alt. ID-handling. Kikare, kamera och radiosändare fick ej finnas ombord. Sjökort kunde ej köpas i handeln utan måste

rekvireras genom bl a GKSS:s expedition. Sommaren 1941 arrangerade GKSS åter en stor juniorsegling i Hovås nu tillsammans med HBK – vinnare i stjärnbåtsklassen blev Lars Wennergren i Killingen. 1942 fick en kappsegling avbrytas på grund av att en drivande mina observerades i Askimsviken. Marinen underrättades och minan omhändertogs.

Man arrangerade bland annat poängkappseglingar, gum- och gubbkappseglingar, Optimist cupen, Vår cupen (IF-båtar), J-10 kannan och Hovås cupen (Hovåsekor). Flera internationella och internordiska kappseglingar arrangerades även. Varje år anordnades en stor kappsegling, den s.k. Hovåsdagen, söndagen före midsommar. Detta var en festdag för Hovås. Före stenpirens tillkomst hade starten skett från berget i norra delen av Kommunalbadet – se ovan (bild 3). Senare byggdes, på utstickande järnvägsräls längst ut på stenpiren, en starttribun med startballong, ensmärken, flaggstång och övrig utrustning. Det gällde att man såg upp för rälsen och ej gick för nära tribunen. Allt ifrån R-jakter och drakar till ekor och optimister fanns i startfälten – upp till 250 startande (1963) förekom. Oftast var stjärnbåtsklassen störst med upp till 35 startande båtar (1959). Som skydd mot väder och vind byggdes ett tak över starttribunen. Prisutdelningen för Hovåsdagen skedde direkt efter seglingen på berget i lä bakom navigationshytten (bild 6). Övriga prisutdelningar skedde vid en s.k. "Höst-segling" på Golfklubben där "seniorerna kryssade på sillbordet, rundade Äggskären och Pytten och hade målgång vid Kaffet. Juniorerna seglade en kortare bana med korven som rundningsmärke".

Från 1967 och en bit in på 1990-talet anordnade HABK tillsammans

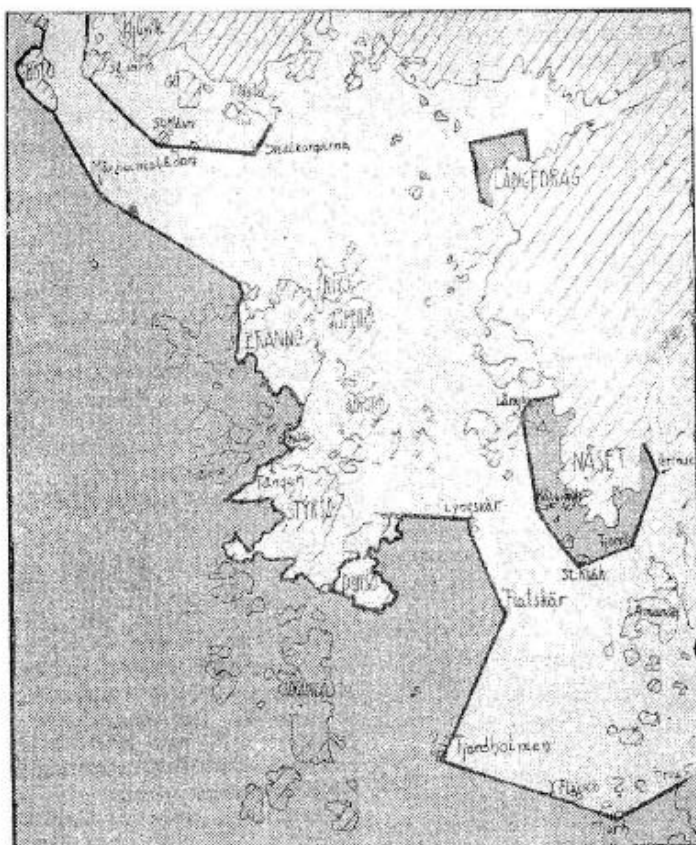

Bild 4. Begränsningar för segling införda juni 1940. På öarna är den svarta gränslinjen ritad på den sidan av ön som vetter mot det förbjudna vattnet. Där fick man ej lägga till eller segla i vattnet utanför. GP 1940-06-21

Bild 5 Start för stjärnbåtsklassen på Hovåsdagen, troligen år 1952.

med Sunneskärs BK en "Trubadursegling", en liten havskappsegling efter en förenklad handikappregel. Ända upp mot 112 anmälningar noterades. Efter avslutad segling var det fest med prisutdelning på Vargö vårdshus eller på Sunneskär. Då många pokaler "försvunnit" införde man i stället "deltagarplaketter" som delades ut till samtliga deltagare (1981 – 1987) (bild 7).

Flera av klubbens medlemmar hade stora framgångar vid både nationella och internationella kappseglingar (OS, VM, EM, NM och SM). En mycket känd havskappseglare var Harald Myrén som med sin båt Honey hade stora framgångar. Båten som byggts på Bröderna Martinssons varv i Svineviken lär än idag leva ett "pensionärs-liv" i Finland under namnet "Isadora". Aktiviteten i klubben ökade fram till början av 70-talet. Som exempel kan nämnas att klubben 1973 stod som arrangör av kappseglingar under sammanlagt 25 dagar och för 3 seglarskolor. Klubbens medlemmar anlätades även vid flera tillfällen som funktionärer vid internationella seglingar.

1968 bildades en motorbåtssektion (ordförande Thorleif Palmquist) som bland annat arrangerade "rally" och många kurser.

För att underlätta bunkring av drivmedel fanns under en period en flytande mack i viken.

I samarbete med GKSS:s junioravdelning ordnade klubbarna under ledning av "seglarpappan" Ragnar Myrén 2 veckors seglarläger i Hovås, första gången 1942. GKSS hade året innan på försök haft seglarläger på Marstrand (Korvetten) och senare också på Kungsö och i Långedrag men funnit Hovås bäst lämpat. "Farbror Ragnar", som var mycket engagerad i scoutrörelsen och ungdomsverksamhet överhuvudtaget, ställde generöst sina egna båtar (Tärnan, Raggen och Lill-Raggen, Hovåseka H 2 samt flera GKSS-ekor) och båtplatser till elevernas förfogande. Flera andra klubbmedlemmar följde hans exempel. Även motorbåtar lånades ut som följebåtar. Ungdomarna fick lära sig sjövätt, kappseglingens grunder, enkel navigation och knopslagning. Kursen avslutades med kappsegling, knop/splitstävling och kuddkrig mellan logementen. Verksamheten bedrevs under samma måtto som GKSS: "Som uppfostran är vår sport den yppersta". Flertalet elever inhystes i "Båtsmanstorp" som bestod av ett något större hus med kök och matsal/möteslokal samt två mindre logement (Adam och Eva). De som inte fick plats inomhus fick bo i tält. Eleverna fick självklart hjälpa till med praktiska sysslor som potatisskalning och disk mm. Båtsmanstorp" ägdes av scouterna efter donation av Ragnar Myrén. Anläggningen låg strax sydost om Granlidens äldreboende (motsvarande 16:e hållets tee på golfbanan). Ända upp till 120 ungdomar kunde delta under en sommar, uppdelade på flera läger. 1961 fick klubben på försök tillstånd av Askims kommun att disponera "Villa

Bild 6. Prisutdelning (Hovåsdagen 1952?) i lä bakom navigationshytten. Ragnar Myrén ses gratulera en pristagare. Bredvid står troligen Mats Stanner i mössa med vitt kapell

Strandkullen" (den s.k. Parkfeltska villan) för ungdomsverksamhet. GKSS kunde därigenom använda villan för teoretisk undervisning i samband med lägren. Sjöscouterna, som från -66 varit inhysta i källaren till Kommunalhuset, fick efter ett par år också tillträde till Strandkullen, där de stannade till dess scoutgården i hamnen blivit klar. När väg 158 skulle byggas revs logementen på Båtsmanstorpet (1968) medan den nyare huvudbyggnaden monterades ner och användbara delar av den utgör idag, efter tillbyggnad, lokal för sjöscouterna i hamnen. GKSS startade 1968 seglarläger på Aeolusön, som dom just förvärvat, och samarbetet med HABK upphörde. Klubben fortsatte emellertid att arrangera seglarskolor med Strandkullen som bas. Fram till -80 drevs seglarskola med optimister av bl a Ingela Wållgren Ingelsson. Kurserna avslutades traditionsenligt med grillfest på Klockskär. Därefter drevs seglarskolan av en grupp inom klubben (bl.a. Dan Jidbratt, Steve Ericsson, Pernilla Andersén och Sven-Arne Mila) som ordnade en 2-veckors kurs i juli och en fortsättningskurs i augusti. Detta fortsatte de med fram till 1991 då Sara Björland tog över. Hon arrangerade femdagars seglarskolor för juniorer fram t.o.m. 1996. Vintertid ordnades undervisning av juniorer i seglings- och kappseglingsteori. Eftersom förutsättningarna för vidare verksamhet i Hovås ej var optimala flyttade Sara 1997 över seglarskolan till Kindes hamn innanför Amundön.

Efter 1972 användes "Villa Strandkullen" av klubben även som möteslokal samt för förvaring av ograverade pokaler och andra priser, pärmar samt kappseglingsmaterial såsom bojar, flaggor etc. Efterhand fick även tennisklubben och senare en vattenscooterklubb tillträde. Lokalerna användes även under en period som fritidslokal för ungdomar från Hovåsskolan och för, av föräldrar övervakade, ungdomsfester. Även Lions Askim hade under en period sina möten där. Underhållet eftersattes. På 1980-talet erhöll man ett anslag från kommunen för reparation varvid bl.a. taket vidgjordes. Huset blev tillhåll för objudna gäster och utsatt för skadegörelse och stöld. Efter 1988 förde klubben en allt mer tynande tillvaro – arrangerandet av kappseglingar hade upphört bl.a. för att få ville/kunde ställa upp som funktionärer och medlemsantalet sjönk. Det enda som fanns kvar var seglarskolan.

1996 tillsattes en ny styrelse med Lars Hartmann ordförande, Per Davidson vice ordförande, Lennart Lilliehöök kassör och sekreterare, Göran Petersson och Sven-Arne Mila suppleanter. Man beslutade att HABK även fortsättningsvis skulle vara en båtklubb med kappsegling som en naturlig del. Ungdomsverksamhet och seglarskola skulle vara plattformen för verksamheten. Man startade ett samarbete med sjöscouterna – bl.a. fick man låna/hyra optimister för seglarskolan. Denna upphörde dock redan samma sommar - se ovan. Ett återupptagande av Trubadurseglingarna diskuterades men synes ha stannat på planeringsstadiet. Under flera år var aktivitetsstöd från Kommunen deras största inkomstkälla. Man försökte komma åt båda problemen samtidigt genom att hyra ut övervåningen till ett företag där ägaren (P.I. Brandström) dessutom skulle bo i huset i bevakande syfte. Då Villan ansågs vara i alltför dåligt skick och då klubben ej hade möjlighet att bekosta den omfattande upprustning som krävdes, beslöt Göteborgs Stad vid millennieskiftet att riva Villa Strandkullen. Därmed saknades förutsättningar att driva HABK vidare och klubben upplöstes. Detta beslut fattades av en enig styrelse den 21 november 2000 (Lars Hartmann, Per Davidson, Lennart Lilliehöök, Lennart Eriksson och Petter Sjöman).

Bild 7, Deltagarplakett för Trubadurseglingen 1981

Kort före rivningen tog Lennart Lilliehöök tillvara en pärm med handlingar från ABK:s, och HABK:s verksamhet 1946 - 1972. Av Sven-Arne Mila har författaren fått enstaka styrelsehandlingar från -96 och framåt. Det är i huvudsak härifrån och från GKSS:s bibliotek i Långedrag som underlaget för denna redogörelse hämtats. Vad som hänt efter 1972 har berättats vid många intervjuer av tidigare medlemmar, som härmed varmt tackas. Det har även berättats att startkanonen, som länge ansetts ha stulits från Villa Strandkullen, återfunnits under de förmodade resterna efter den 1970 rivna Navigationshytten (bild 8).

Bild 8. Den återfunna startkanonen. Privat ägo

Särskilt tack till Vera Hellberg, Per Wetterlundh och Kurt Atthammar som försett författaren med fotografier och övrigt material.

Källor:

Verksamhetsberättelser, ekonomirapporter, kappseglingsprotokoll och medlemsförteckningar för ABK och HABK 1946 – 1972

Styrelseprotokoll för HABK 1996, 1997 och 2000

Seglarbladet, 1930 – 1968

SS Æolus' samling av tidningsklipp

Pettersson, Silas; Hovåshamnen genom tiderna, AHF Årsskrift, 2013

Wetterlundh, Per; "Hovåsekan", accept. för publ. Roderbladet, GREFAB, 2013

Övriga källor:

Bengt Appelgren

Steve Ericsson

Vera Hellberg

Mikael Lexén

Sven-Arne Mila

Per Wetterlundh

Kurt Atthammar

Tore Glittsjö

Olle Holmdahl

Lennart Lilliehöök

Calle Sahlkvist

Christian Vinge

Sverker Edvards

Ragnar Gunér

Ingela Ingelsson

Håkan Malmsten

Lars Wallin

Per-Åke Zanders

Silas Pettersson